

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA DARSLARINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY SHAKLLAR

Maqsuda Karimova Rustamovna

O'qish manzili: Termez davlat pedagogika institut

2 -kurs musiqiy talim yo'nalishi

Tel: 93 527 69 16

Annotatsiya. Ushbu maqola umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etishning turli shakllarini o'rganadi, turli yondashuvlarning samaradorligi va ta'sirini o'rganadi. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilib, ushbu tadqiqot qo'llaniladigan metodikalar, ularning natijalari va talabalarning musiqiy ta'limiga potentsial ta'siri haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, umumta'lim maktablari, tashkiliy modellar, o'qitish metodikasi, o'quv dasturi, o'quvchilarni jalb qilish.

O'rta maktablarda musiqa ta'limi ijodkorlik, kognitiv rivojlanish va o'rganishga yaxlit yondashuvni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Musiqa darslarini tashkil etish o'quv jarayonining samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqola turli modellarning kuchli va zaif tomonlarini yoritishga qaratilgan umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etishning turli shakllarini o'rganadi.

Muayyan tashkiliy modellarni o'rganishdan oldin, musiqa ta'limi bo'yicha mavjud adabiyotlarni tushunish kerak. Tadqiqotlar nazariya, amaliy ko'nikmalar va madaniy qadrlashni birlashtirgan muvozanatli o'quv dasturining muhimligini ta'kidladi. Shuningdek, adabiyotda talabalarni jalb qilishning ahamiyati va musiqa ta'limini oshirishda texnologiyaning o'rni ta'kidlangan.

O'rta maktablarda musiqiy ta'lim berish uchun bir nechta tashkiliy modellar qo'llanilgan:

An'anaviy sinf modeli: ushbu model musiqa nazariyasi, tarixi va amaliy ko'nikmalariga qaratilgan sinfga asoslangan o'qitishni o'z ichiga oladi. Talabalarga ijro etish imkoniyatlarini taqdim etish uchun xorlar, guruhlar yoki orkestrlar tuzilishi mumkin.

Integratsiyalashgan o'quv dasturi modeli: ushbu model musiqani boshqa fanlarga ham qo'shib, fanlararo o'rganishni rivojlantiradi. Masalan, musiqiy

janrlarning madaniy kontekstini o'rganish uchun musiqa tarix darslariga qo'shilishi mumkin.

Texnologiyani takomillashtirilgan Model: texnologiyadan foydalangan holda, ushbu model musiqa ta'limini yaxshilash uchun raqamli vositalar, dasturiy ta'minot va onlayn resurslardan foydalanadi. Virtual asboblari va musiqiy kompozitsiya dasturlari talabalarga musiqa yaratish va ishlab chiqarish bo'yicha amaliy tajribani taqdim etishi mumkin.

Umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etish maktab resurslari, o'quv dasturi va musiqa ta'limi dasturining aniq maqsadlariga qarab turli shakllarda bo'lishi mumkin. Umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etishning ba'zi keng tarqalgan shakllari:

Sinf yo'riqnomasi:

- Umumiy musiqa darslari: ushbu darslar musiqa tushunchalari va tarixi haqida keng ma'lumot berish uchun mo'ljallangan. Talabalar musiqa o'qishni, turli janrlarni o'rganishni va asosiy musiqiy ko'nikmalarni rivojlantirishni o'rganishlari mumkin.

- Instrumental sinflar: O'rta maktablarda ko'pincha gitara, pianino yoki guruh asboblari kabi maxsus asboblarga yo'naltirilgan darslar o'tkaziladi. Ushbu darslar yangi boshlanuvchilar yoki ilg'or talabalar uchun moslashtirilishi mumkin[1].

Ansambl Ishtiroki:

- Maktab guruhlari va orkestrlari: o'quvchilar maktab guruhi yoki orkestriga qo'shilish imkoniyatiga ega bo'lishlari mumkin, bu yerda ular guruh sharoitida cholg'u asboblari chalishni o'rganishlari mumkin. Bu jamoaviy ish va ansambl mahoratini oshiradi.

- Xor va vokal ansambllari: vokal musiqa dasturlari, shu jumladan xor va vokal ansambllari talabalarga qo'shiqchilik mahoratini rivojlantirish va vokal uyg'unligi haqida tushuncha berish imkoniyatini beradi.

Sinfdan tashqari tadbirlar:

- Maktabdan keyingi to'garaklar: maktablar o'quvchilarga odatdagi o'quv dasturidan tashqari muayyan janrlar, asboblari yoki musiqiy qiziqishlarni o'rganishga imkon beradigan darsdan tashqari musiqa to'garaklarini taklif qilishi mumkin.

- Musiqa ishlab chiqarish va texnologiya klublari: ba'zi maktablarda musiqa ishlab chiqarish, kompozitsiya va musiqada texnologiyadan foydalanishga qaratilgan klublar mavjud.

Xususiy darslar:

- Shaxsiy Instrumental yoki vokal darslari: maktablar mahalliy musiqa o'qituvchilari bilan hamkorlik qilib, qiziqqan o'quvchilarga shaxsiy darslarni taklif qilishlari mumkin. Bu har bir talabani ehtiyojlari va mahorat darajasiga moslashtirilgan shaxsiy o'qitish imkonini beradi[3].

Ishlash imkoniyatlari:

- Konsertlar va Resitallar: maktablar ko'pincha o'quvchilar musiqiy iste'dodlarini namoyish etadigan konsert va resitallarni tashkil qilishadi. Bu qimmatli ishlash tajribasini ta'minlaydi va muvaffaqiyat hissini rag'batlantiradi.

- Musobaqalar: musiqa tanlovlarida qatnashish talabalarni ustunlikka undashi va tan olinishi uchun imkoniyat yaratishi mumkin.

Boshqa fanlar bilan integratsiya:

- Darslararo integratsiya: ba'zi maktablar ta'limga fanlararo yondashuvni ta'minlash uchun musiqani tarix yoki adabiyot kabi boshqa fanlarga birlashtiradi.

Musiqa texnologiyalari kurslari:

- Musiqa ishlab chiqarish va texnologiyasi bo'yicha kurslar: an'anaviy musiqa ta'limidan tashqari, ba'zi maktablarda musiqa ishlab chiqarish dasturlari va raqamli kompozitsiya vositalarini o'z ichiga olgan musiqada texnologiyadan foydalanishga qaratilgan kurslar mavjud[2].

Ixtisoslashgan dasturlar:

- Magnit dasturlari yoki sahna san'ati maktablari: ba'zi o'rta maktablarda san'atga, shu jumladan musiqaga bag'ishlangan maxsus dasturlar yoki maktablar mavjud. Ushbu dasturlar ko'pincha intensiv va yo'naltirilgan musiqiy ta'limni ta'minlaydi.

Umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etish juda xilma-xil bo'lishi mumkin va ko'plab maktablar o'z o'quvchilari uchun keng qamrovli musiqa ta'limi tajribasini taqdim etish uchun ushbu yondashuvlarning kombinatsiyasidan foydalanadilar.

Munozara bo'limi har bir modelning kuchli va zaif tomonlarini baholaydi. An'anaviy modellar mustahkam poydevor yaratishda ustun bo'lishi mumkin, ammo ular amaliy tajribalar orqali yaxshiroq o'rganadigan talabalarni jalb qilish uchun kurashishlari mumkin. Integratsiyalashgan modellar musiqaning madaniy ahamiyatini kengroq tushunishga yordam beradi, ammo bir nechta mavzularning talablarini muvozanatlashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Texnologiyani takomillashtirgan modellar interaktiv ta'lim uchun qiziqarli imkoniyatlarni taqdim etadi, ammo texnologiya infratuzilmasiga katta sarmoya kiritishni talab qilishi mumkin.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablarida musiqa darslarini tashkil etishda yagona yondashuv mavjud emas. Maktablar an'anaviy, integratsiyalashgan va texnologiyaga asoslangan modellarning elementlarini birlashtirgan gibrid yondashuvni ko'rib chiqishi kerak. Ushbu yondashuv talabalarning turli xil ta'lim ehtiyojlarini qondiradigan muvozanatli va qiziqarli musiqiy ta'limni ta'minlaydi.

Maktablar texnologik yutuqlarga va ta'lim paradigmalarining o'zgarishiga javoban rivojlanishda davom etar ekan, musiqa o'qituvchilari uchun doimiy ravishda malaka oshirish zarur. Bundan tashqari, maktablar doimiy ravishda o'zgarib turadigan musiqa va texnologiya manzarasiga moslashish uchun musiqiy o'quv dasturlarini muntazam ravishda baholashlari va yangilashlari kerak.

Musiqa ta'limiga moslashuvchan va dinamik yondashuvni qo'llagan holda, o'rta maktablar o'quvchilarga boy va to'laqonli musiqiy tajribani taqdim etishi, san'atga umrbod minnatdorchilik bildirishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Гулов, С. Н. (2020). МУЗЫКА И ЕЁ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ПСИХИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА. Вестник науки и образования, (21-2 (99)). 10. Хасанов, Х. Р. (2020). Культура и искусство в эпоху Амира Темура и темуридов. Вестник науки и образования, (21-2 (99)).
2. Sharipova G. "Musiqqa va uning o'qitish metodikasi" Toshkent-2006;
3. Karimova D., Yakubova Sh. "Bolalar musiqa asarlari ustida ishlash" Toshkent-2016;
4. Миршаев, У. М. (2020). Музыкально-эстетическое воспитание и современные требования к учителю музыки. Вестник науки и образования, (21-2 (99)).
5. Mirshayev, U., Sh, S., Cherniavskiy, V., Asadova, S., & Aslanova, N. (2019). The important tendencies in the development of creative and creative potentials in youth. International Journal of Recent Technology and Engineering, 8(3-3), 497-500
6. Gaibullaevich, N. F. (2021). METHODOLOGICAL REQUIREMENTS FOR THE SELECTION OF BUKHARA FOLK SONGS IN MUSIC EDUCATION. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 1(01), 83-88